

مقدمه

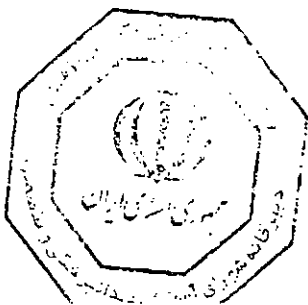
با توجه به پیشرفت پرستاب علوم و انفجار اطلاعات در جهان و کشور عزیزمان جمهوری اسلامی ایران و نیز گذشت حدود ۲۵ سال از ایجاد دوره های تخصصی دندانپزشکی در کشور، بازنگری برنامه آموزشی امری ضروری و اجتناب ناپذیر می نمود. در این جهت به استناد اساسنامه شورای آموزش دندانپزشکی و تخصصی و بند ۸ مصوبات پانزدهمین نشست این شورا (مورخ ۷۷/۵/۱۰) وظیفه بازنگری برنامه های دوره های تخصصی به عهده کمیسیون برنامه ریزی آموزشی علوم دندانپزشکی محول گردید این کمیسیون جهت نیل به این هدف، ده کمیته کشوری را با ترکیب تعدادی از اعضای هیئت ممثله و ارزشیابی، مدیران با سابقه اجرایی و برخی شایستگان جوان تشکیل داد. هر یک از این کمیته ها با نظرخواهی از خبرگان، دانش آموختگان و دستیاران شاغل به تحصیل و نیز بررسی محتوای برنامه های آموزشی کشورهای مختلف جهان، برنامه آموزشی جدیدی تدوین و به کمیسیون برنامه ریزی آموزشی ارائه نمودند. هم اینک با لطف و عنایت الهی بازنگری برنامه آموزشی دوره تخصصی رشته دندانپزشکی تری می توسط کمیسیون برنامه ریزی آموزش علوم دندانپزشکی به انجام رسیده و با تأیید شورای آموزش دندانپزشکی و تخصصی به مرحله اجرا گذاشته می شود.

تعریف :

سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی یکی از دوره های تخصصی دندانپزشکی است که شامل پیشگیری، مدیریت، آموزش و پژوهش جهت سیاستگزاری، برنامه ریزی، اجرا و پایش خدمات سلامت دهان و دندان در جامعه می باشد و در صورت اتمام موفقیت آمیز دوره دانشگاهی به صدور گواهینامه تخصصی می انجامد. دانش آموختگانی که در امتحانات دانشنامه تخصصی که توسط مراجع ذیصلاح وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی طراحی و برگزار می شود توفیق داشته باشند به اخذ مدرک دانشنامه تخصصی نائل می گردند.

هدف کلی :

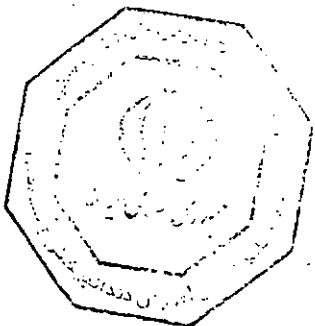
هدف از اجرای این برنامه آموزشی تربیت متخصصین سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی است که از نظر سطح آگاهی و دانش، میزان اعتقاد و باور و مهارت های عملی در حد استانداردهای ملی و جهانی باشند و علاوه بر اینکه در حیطه تخصص خود قادر به ارائه خدمات پیشگیری و درمان با کیفیت مطلوب باشند بتوانند خدمات آموزشی ارائه نموده و در پیشبرد علوم و گسترش مرزهای دانش و پژوهش در حیطه این رشته تخصصی نقش فعال ایفا نمایند.

اهداف اختصاصی :

دانش آموختگان دوره تحصی رشته سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی در پایان دوره باید توانایی های زیر را کسب نموده باشد:

- ۱- آشنایی با سیر تحولات سلامت دهان در دی و پیشرفت های اخیر آن
- ۲- آشنایی با تشکیلات بهداشت و درمان کشور
- ۳- آشنایی با سیاستگذاری و برنامه ریزی کلان بهداشتی درمانی در کشور
- ۴- آشنایی با شرح وظایف و سیاستگذاری های دفتر بهداشت دهان و دندان در کشور
- ۵- انجام تحقیقات و بررسی های اپیدمیولوژیک در جامعه
- ۶- شناخت انواع بیماری های دهان و دندان، اپیدمیولوژی و نحوه انتقال آنها در بین گروه های مختلف جامعه
- ۷- آشنایی و توانایی تجزیه و تحلیل نیازهای درمانی بهداشتی و سلامتی جامعه
- ۸- آشنایی با نحوه برنامه ریزی برای تملک نیازهای جامعه
- ۹- آشنایی با اصول ارتقای سلامت دهان و دندان و آموزش بهداشت در جامعه
- ۱۰- آشنایی با اصول پیشگیری در دندانپزشکی
- ۱۱- شناخت ساختار جمعیتی جامعه و روند رشد جمعیت کشور
- ۱۲- آشنایی با مبانی جامعه شناسی، جامعه شناسی سلامت، گروه ها و اقوام اجتماعی و آداب و سنن آنها
- ۱۳- آشنایی با مبانی اقتصاد و شناخت نحوه تأثیر عوامل اقتصادی بر سلامت عمومی و دهان و دندان
آحاد جامعه
- ۱۴- آشنایی با اصول مدیریتی علمی و مدرن منکی بر بواوری و خلاقیت
- ۱۵- آشنایی با اصول مدیریت مالی
- ۱۶- آشنایی با برنامه ریزی استراتژیک
- ۱۷- آشنایی با جامعه شناسی دندانپزشکی و فرهنگ های حاکم بر محیط های دندانپزشکی
- ۱۸- آشنایی با پزشکی قانونی، اخلاق پزشکی و مبانی حقوقی و اخلاقی در دندانپزشکی
- ۱۹- آشنایی با اصول ارگونومی، سلامت محیط کار و سلامت شغلی
- ۲۰- آگاهی از تکنولوژی و فناوری تجهیزات و مواد دندانپزشکی و استانداردهای بین المللی آنها
- ۲۱- توانایی بررسی امکانات مالی، نیروی انسانی، امکانات و تجهیزات دندانپزشکی
- ۲۲- آشنایی با نحوه پایش و ارزیابی برنامه های بهداشتی درمانی سلامت دندانپزشکی جامعه
- ۲۳- آشنایی با اصول رایانه و کاربرد آن در بهداشت و درمان
- ۲۴- مهارت های ارتباطی، تهیه گزارش و ارائه سخنرانی های علمی

ترکیب دروس :

ترکیب دروس دوره تخصصی رشته سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی شامل دروس علوم پایه، وابسته و تخصصی به ترتیب زیر می باشد:

۱- دروس علوم پایه : این دروس به عنوان زیر ساخت سایر علوم وابسته و تخصصی محسوب شده و هدف از آرایه آنها نوآموزی، یادآوری و تعمیق مباحثی است که به برخی از آنها در دوره دکتری عمومی دندانپزشکی اشاره گردیده است.

دروس علوم پایه جمعا ۳۰۹ ساعت از دوره تخصصی را به خود اختصاص داده اند و به دو شکل تدریس می شوند :

الف) دروس علوم پایه مشترک به میزان ۲۳۵ ساعت که توسط منحصمان علوم پایه برای تمام دستیاران دوره های تخصصی تدریس می شوند.

ب) دروس علوم پایه اختصاصی به میزان ۷۴ ساعت که با مدیریت گروه سلامت دهان و دندانپزشکی و توسط استادان مربوطه صرفا برای دستیاران این رشته تدریس می شوند.

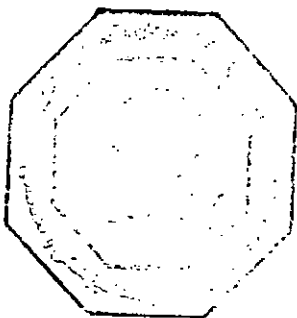
۲- دروس علوم وابسته : این دروس در مورد ارتباط علمی متقابل سایر رشته های تخصصی دندانپزشکی و پزشکی به بحث پرداخته و دانش، خلاقیت و تصمیم گیری صحیح را به دستیاران آموزش می دهد به نحوی که دستیاران با شناخت توانایی ها، اولویت ها، محدودیت ها و پیشرفت های نوین در علوم مرتبط توانایی شرکت در کار تیمی را جهت آرایه درمان جامع به بیماران کسب نمایند.

دروس علوم وابسته جمعا ۵۱ ساعت از دوره تخصصی را به خود اختصاص داده و به شکل مشترک با گروه های آموزشی مرتبط آرایه خواهند شد.

۳- دروس علوم تخصصی : این دروس که محتوای اصلی دوره تخصصی را تشکیل می دهد با هدف ارتقای سطح دانش و آگاهی، ایجاد رزور و مهارت کیفی مناسب در حیطه تخصص سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی آموزش داده می شوند.

دروس علوم تخصصی جمعا ۲۸۲۳ ساعت از دوره تخصصی را به خود اختصاص می دهند. که توسط استادان گروه آموزشی مربوطه آموزش داده خواهند شد.

جمع کل ساعات آموزشی دوره تخصصی رشته سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی به میزان ۳۱۸۹ ساعت می باشد.

الف) جدول دروس علوم پایه مشترک دوره تخصصی رشته سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی

شماره درس	نام درس	ساعت تدریس		
		کارگاهی	نظری	عملی
۱	اسیب شناسی دهان و فک	-	۱۷	-
۲	اصول کنترل عفونت	۱۵	-	-
۳	تکنولوژی آموزشی	۴۰	-	-
۴	رایانه و سیستم های اطلاع رسانی علوم پزشکی	۴۰	-	-
۵	روش شناسی تحقیق ۱	۵۰	-	-
۶	روش شناسی تحقیق ۲	۳۰	-	-
۷	فوریت های پزشکی	۱۵	-	-
۸	فیزیولوژی و بیولوژی دهان	-	۱۳	-
۹	قوانین پزشکی و اخلاق حرفه ای	-	۱۵	-
جمع		۱۹۰	۴۵	۲۳۵

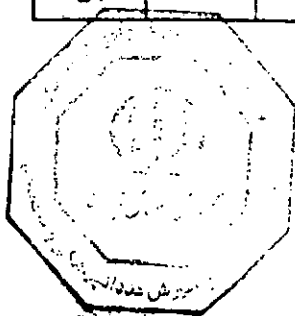
* در مورد این دروس میزان ساعات آموزش نظری و عملی توسط شورای تخصصی دانشکده تعیین می شود.

ب) جدول دروس علوم پایه اختصاصی دوره تخصصی رشته سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی

شماره درس	نام درس	ساعت تدریس		
		کارگاهی	نظری	عملی
۱۰	پوسیدگی شناسی	-	۱۷	-
۱۱	تغذیه	-	۱۷	-
۱۲	رایانه	۴۰	-	-
جمع		۴۰	۳۴	۷۴

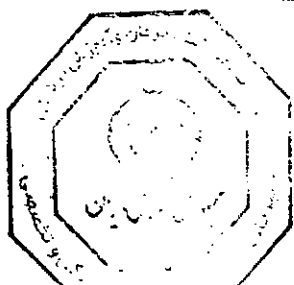
ج) جدول دروس علوم وابسته دوره تخصصی رشته سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی

شماره درس	نام درس	ساعت تدریس		
		کارگاهی	نظری	عملی
۱۳	بیماری های دهان و تشخیص	-	۱۷	-
۱۴	دندانپزشکی تکمیلی	-	۳۴	-
جمع		-	۵۱	۵۱

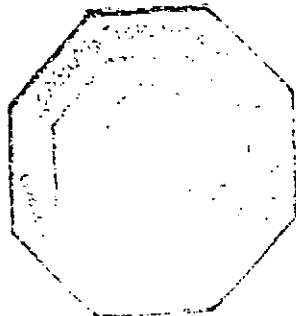
(د) جدول دروس علوم تخصصی دوره تخصصی رشته سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی

شماره درس	نام درس	ساعت تدریس		
		نظری	عملی	جمع
۱۵	اپیدمیولوژی نظری ۱	۳۴	-	۳۴
۱۶	اپیدمیولوژی نظری ۲	۳۴	-	۳۴
۱۷	اپیدمیولوژی عملی ۱	-	۶۸	۶۸
۱۸	اپیدمیولوژی عملی ۲	-	۶۸	۶۸
۱۹	ارایه مقالات	۱۵۰	-	۱۵۰
۲۰	ارایه مقالات	۱۵۰	-	۱۵۰
۲۱	ارتقای سلامت ۱	۱۷	-	۱۷
۲۲	ارتقای سلامت ۲	-	۳۴	۳۴
۲۳	اقتصاد سلامت ۱	۱۷	-	۱۷
۲۴	اقتصاد سلامت ۲	-	۳۴	۳۴
۲۵	آمار حیاتی نظری ۱	۳۴	-	۳۴
۲۶	آمار حیاتی نظری ۲	۱۷	-	۱۷
۲۷	آمار حیاتی عملی ۱	-	۶۸	۶۸
۲۸	آمار حیاتی عملی ۲	-	۳۴	۳۴
۲۹	آموزش بهداشت	۱۷	-	۱۷
۳۰	آموزش بهداشت	-	۳۴	۳۴
۳۱	بررسی مقالات ۱	۵۰	-	۵۰
۳۲	بررسی مقالات ۲	۵۰	-	۵۰
۳۳	برنامه ریزی جامع عملیاتی	۳۴	-	۳۴
۳۴	برنامه ریزی جامع عملیاتی	-	۶۸	۶۸
۳۵	جامعه شناسی سلامت	۱۷	-	۱۷
۳۶	دموگرافی جمعیت شناسی	۱۷	-	۱۷
۳۷	دندانپزشکی پیشگیری ۱	۱۷	-	۱۷
۳۸	دندانپزشکی پیشگیری ۲	۱۷	-	۱۷
۳۹	دندانپزشکی پیشگیری ۱	-	۳۴	۳۴
۴۰	دندانپزشکی پیشگیری ۲	-	۶۸	۶۸
۴۱	دهان و سلامت عمومی	۱۷	-	۱۷

د) بقیه جدول دروس علوم تخصصی دوره تخصصی رشته سلامت دهان و دندان پزشکی اجتماعی

۳۰	۳۰		رساله تخصصی ۱	۴۲
۸۰	۸۰		رساله تخصصی ۲	۴۳
۱۴۰	۱۴۰		رساله تخصصی ۳	۴۴
۱۷	-	۱۷	روانشناسی سلامت	۴۵
۳۴	۳۴	-	روانشناسی سلامت	۴۶
۳۴	-	۳۴	روش شناسی نگارش و نقد مقالات	۴۷
۱۷	-	۱۷	سلامت دهان در گروه های خاص	۴۸
۳۴	-	۳۴	سمینار سلامت دهان و دندان	۴۹
۱۷	-	۱۷	سیستم های طبقه بندی بیماری ها	۵۰
۳۴	-	۳۴	طراحی سیستم سلامت عمومی	۵۱
۱۰۰۰	۱۰۰۰	-	کار در عرصه ۲ و ۱	۵۲
۱۷	-	۱۷	مبانی و اصول مدیریت	۵۳
۱۷	-	۱۷	مدیریت امور مالی	۵۴
۳۴	۳۴	-	مدیریت امور مالی	۵۵
۱۷	-	۱۷	مدیریت نظام های بهداشتی درمانی	۵۶
۶۸	۶۸	-	مدیریت نظام های بهداشتی درمانی	۵۷
۱۷	-	۱۷	نظام های مراقبت بهداشتی اولیه در ایران و جهان	۵۸
۱۷	-	۱۷	نظام های ارائه خدمات بهداشت دهان در ایران و جهان	۵۹
۳۱۸۹			جمع	

ضرورت‌ها، نیازها، و اثرات ایجاد

دوره تخصص سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی در ایران

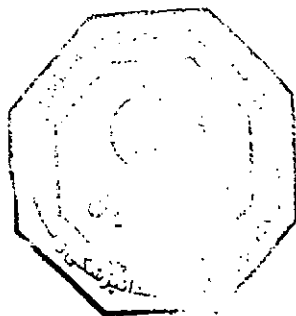
Oral Public Health (OPH)

۱- ضرورت‌های تأسیس دوره:

پس از گسترش شبکه مراقبت‌های اولیه بهداشتی در کشور، بهداشت دهان و دندان به عنوان بخش مهم بهداشت جامعه در جستجوی جایگاه مناسبی درخور مسئولیت خود بوده است. در سیستم‌های ارائه خدمات همیشه تأکید بر بهداشت بوده و بدیهی است تقدم آن بر درمان موجب کاهش بروز، شیوع و عوارض بیماری‌ها می‌شود. اگر چه دندانپزشکی همیشه از سایر رشته‌های پزشکی مجزا بوده و خط مشی مخصوص به خود را پی گرفته است اما هرگز نتوانسته و نخواسته است از هدف بنیادی خود که همان سلامت فرد و جامعه است جدا شود. در این ارتباط آگاه کردن دندانپزشکان از مسئولیت خطیر خود باید از سال‌های ابتدای تحصیل در دانشکده آغاز گردد و با نگاهی عمیق‌تر به فعالیت کنونی دانشکده‌ها باید به راه حلی مناسب در برنامه‌ریزی آموزشی دانشجویان رشته دندانپزشکی بیاندهشیم.

با توجه به نگرش مراکز علمی کشورهای پیشرفته به رشته تحصیلی دندانپزشکی در می‌یابیم که نه تنها بهبود تکنیک‌های علمی مورد نظر آنهاست و روز به روز به کیفیت مواد و وسایل مورد استفاده می‌افزاید، بلکه به امر آموزش نیز به عنوان یک جریان بویا و زنده می‌نگرند و هر لحظه آماده پذیرش راه حل‌های تازه‌ای برای مشکلات جدید ناشی از تغییرات طبیعی در نیازهای آموزشی می‌باشند. لذا بازنگری، تغییر و اصلاح ساختار آموزشی جزء لاینفک آموزش محسوب شده و دانشجو باید با این موارد به خوبی آشنا گردد. همچنین با توجه به لزوم تقدم پیشگیری بر درمان، عدم حضور چنین تفکری در سیستم‌های آموزشی بیشتر مشهود گردیده و ضرورت بازنگری در آن آشکارتر می‌شود.

وجود یک فضای آموزشی بویا لازمه اجرای یک آموزش صحیح است که با حضور اساتیدان مجرب امکان پذیر و با داشتن امکانات لازم تسهیل می‌گردد. رشد تفکر جامعه‌نگر نیز از تحولاتی است که این بویانی را در جهت رفع نیازهای جامعه سوق داده و نتایجی ثمر بخش به دنبال داشته است. هم اکنون انتظار می‌رود در دانشکده‌های دندانپزشکی نیز در جهت همگامی با این تحولات، تلاش بیشتری در ایجاد تغییرات لازم برنامه‌های آموزشی آغاز گردد و Community Oriented Dentistry و Public Health Dentistry که اخیراً با نام‌های Oral Public Health و Dental Public Health شناخته می‌شوند بنیان نهاده شود.

آموزش براساس تیرهای جامعه نه تنها باید در برنامه تحصیلی دانشجویان رشته دندانپزشکی گنجانیده شود بلکه در دو دهه‌ای دستگیری نیز به دلایل زیر ضرورتی انکارناپذیر احساس می‌شود:

۱- یک درمتر چه دندان‌سک عمومی و چه متخصص باید از نیازهای جامعه به خوبی مطلع باشد.
۲- استادان باید بتوانند بر سیوه تفکر جامعه نگر در دانشجویان اثر مثبت گذاشته و روحیه پرستگری و کنجکوی را در آنها برده جدید

۳- استادان و متخصصین که الگوی رفتاری برای دانشجویان هستند باید شرایط جامعه را درک نموده و تنها به فکر بهبود تکنیک‌های دندانپزشکی باشند و نگریه آنچه دانشجویان آنان فرامی‌گیرد همان تکنیک است و نه تفکر برای یافتن راه حل مشکلات جامعه

منطقی تر بود اگر قبل از تاسیس رشته‌های مختلف تخصصی، به ایجاد رشته سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی پرداخته می‌شد تا ابتدا نیز به سایر رشته‌های تخصصی ارزیابی گردد و سپس به این امر اقدام شود. هم‌اکنون لازم است برای ارزیابی نیازهای جامعه هر ارتباط با سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی همت گمارد و برنامه‌ای تدوین نمود که به آموزش دانشجویان، دندانپزشکان و مدیرانی بپردازد که اهداف کلی این تغییر نگرش را بهتر درک کنند و توانایی اجرای طرح‌های بهداشتی را در این زمینه به نحو مطلوب کسب نمایند بدینوسیله است هم‌راهِ شدن استادان نیز در این راستا از اهمیتی خاص برخوردار است.

۲- اهداف کلی تاسیس دوره:

آموزش دستیاران به منظور کسب توانایی در بیسگیری، مدیریت، آموزش و پژوهش جهت سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، اجرا و پایش سلامت دهن و دندان در جامعه

۲- شرح وظایف دانش‌آموختگان:

الف- وظایف پیشگیری:

- انتخاب مداخله‌ها و استراتژی‌های مناسب برای ارتقای سلامت دهان، پیشگیری و کنترل بیماری‌های دهان در جامعه.

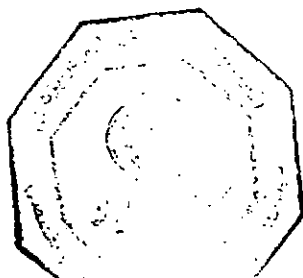
- طراحی برنامه‌های سلامت دهان برای جامعه و گروه‌های خاص (زنان باردار، اطفال، معلولین و سالمندان)

ب- وظایف مدیریتی:

- توسعه مدیریت، منابع و اجرای برنامه‌های سلامت دهان برای جامعه

- منظور نمودن معیارهای اخلاق پزشکی در برنامه‌ها و فعالیت‌های مربوط به تأمین سلامت دهان در جامعه

- ایجاد همکاری درون و بیرون بخشی در زمینه سلامت دهان در جامعه

- ارایه خدمات مشاوره‌ای و جنب حمایت برای سیاست‌گذاری بهینه در خصوص سلامت دهان در جامعه
ج - وظائف آموزشی:

- طراحی، اجراء و بایش برنامه‌های آموزشی برای ترویج سلامت دهان در دانشگاه‌ها و جامعه

- طراحی، اجراء و بایش برنامه‌های آموزشی در حیطه دندانپزشکی اجتماعی

د - وظائف پژوهشی:

- طراحی، هدایت و اجراء مطالعات جامعه‌نگر برای پاسخ‌گویی به نیازهای تأمین سلامت دهان در جامعه

- طراحی، ارزیابی و بایش نظام‌های ارایه خدمات سلامت دهان در جامعه

- شناسایی سازمان‌ها و گروه‌های مختلف ارایه دهنده خدمات دندانپزشکی به جامعه در ایران و سایر کشورها

- توانائی در نقد و بررسی، تجزیه و تحلیل متون و گزارش‌های علمی در زمینه سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی

- نظارت و هدایت تحقیقات و پایان‌نامه‌ها در جهت سلامت دهان در جامعه

۴ - سازمان‌هایی که به متخصصین سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی نیاز دارند:

دستیاران این دوره پس از اخذ تخصص توانائی فعالیت در حیطه‌های ذیل را خواهند داشت:

الف - گروه‌های مدیریتی در ستاد مرکزی:

بخش بهداشت: سیاست‌گذاری و اجراء طرح‌های سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی در ستاد مرکزی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و بخش‌های محیطی.

- تعداد افراد مورد نیاز در دفتر بهداشت دهان و دندان حداقل ۲ نفر

- تعداد افراد مورد نیاز برای دانشگاه / دانشکده جهت مسئولیت واحد بهداشت دهان و دندان حداقل ۲۸ نفر

(دوره یک ساله)

بخش درمان: سیاست‌گذاری و نظارت بر درمان‌های دندانپزشکی در کشور در ستاد مرکزی وزارت بهداشت،

درمان و آموزش پزشکی، حوزه معاونت درمان و بخش‌های محیطی

- تعداد افراد مورد نیاز در ستاد مرکزی حداقل ۳ نفر

- تعداد افراد مورد نیاز در بخش‌های محیطی معلوم نیست

ب - گروه‌های آموزشی دانشگاه‌ها:

الف: آموزش و پژوهش مرتبط با سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی برای دانشجویان دوره دکترای

عمومی دندانپزشکی

- تعداد افراد مورد نیاز برای هر دانشکده حداقل دو نفر و در مجموع ۳۴ نفر

- تعداد افراد مورد نیاز جهت ارایه خدمات برنامه ریزی آموزشی حداقل یک نفر

ب: تشکیل گروه آموزشی سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی

